

Caça de bruixes

WIKIPEDIA

MARINA PORRAS

Fins fa poques dècades, quan alguns acadèmics van reivindicar la importància de la seva obra per entendre la societat anglesa després de la Revolució Industrial, Elizabeth Gaskell (1810-1865) no va ser reconeguda com una de les grans escriptores del segle XIX. Avui ningú dubta de la importància de la seva obra, que se situa entre els noms més destacats de la literatura victoriana. És coneguda com a autora de grans novel·les com *Nord i Sud* (1854) i *Filles i esposes* (1865), però els seus relats (la majoria publicats en revistes de l'època) són una part molt important de la seva literatura i expliquen per què Gaskell va tenir tant d'èxit com a escriptora mentre vivia. *La bruixa Lois* (1861), que l'editorial Angle ha tingut l'encert d'editar amb una bona traducció i introducció de Pere Guixà, és un d'aquests relats que van aparèixer

publicats per entregues en una revista literària dirigida per Dickens. El realisme costumista, la temàtica social i l'intimisme domèstic defineixen la literatura de Gaskell, que també va experimentar amb opcions menys convencionals, com bé ens ensenya *La bruixa Lois*. Podríem dir que aquest relat barreja elements de la novel·la gòtica amb trets de novel·la psicològica però està explicada com una novel·la realista. La història ens situa a Salem a finals del segle XVII. Evocar aquesta ciutat de la badia de Massachusetts és fer referència a la caça de bruixes, que és precisament el tema central del llibre. La protagonista és la Lois, una jove anglesa i anglicana que es queda òrfena i es veu obligada a travessar l'Atlàntic per anar a viure a casa el seu tiet, que s'ha fet purità i ha emigrat a Nova Anglaterra, a les colònies que comencen a instal·lar-se a Amèrica. *La bruixa Lois* descriu la vida opressiva i extrema dels primers colons, que van marxar d'Anglaterra buscant un lloc per viure amb nor-

malitat el seu puritanisme, que posava la religió al centre de la vida pública. Es van instal·lar en petits poblets aïllats, rodejats de boscos desconeguts, colpejats per hiverns duríssims i atemorits d'una banda pels indis i de l'altra pels pirates. Aquest ambient inhòspit feia que veiessin indicis malèfics a tot arreu. "La gent s'espanta per motius reals, però potser després, moguts per la por, que els paralitza i els desorienta, s'imaginaven perills ficticis", diu el narrador.

Un bon testimoni històric

Aquesta atmosfera, no gaire amable a la diferència, rebrà la Lois com una estrangera; una estrangera que porta costums perillosos. La Lois es veurà obligada a viure amb una família que la rebutja i s'anirà trobant més sola i se sentirà cada vegada més amenaçada per un poble que acabarà engolit per una paranoia col·lectiva. El títol del llibre ja ens indica que la protagonista no es trobarà amb un destí gaire afortunat, però la intenció del relat no és crear una trama intrigant sinó més aviat servir de testimoni històric. De fet, Gaskell es va inspirar en fets reals per escriure aquesta història: les filles d'un pastor purità van ser víctimes d'uns atacs epilèptics i les minyones índies de la família van ser acusades de bruixeria com a culpables dels mals de les nenes. La intenció de Gaskell amb aquesta *nouvelle* és que el lector es compadeixi de la Lois en aquest entorn on "la por atreu la covardia i la covardia crida la crueltat" per mostrar-nos un dels episodis més obscurs de la història d'Amèrica. Com a lectors contemporanis de vegades trobarem la narració massa naïf, però Gaskell no volia crear un artifici literari sofisticat sinó simplement explicar una història. Sembla que aquesta va ser la missió vital de l'anglesa, que en l'acte d'escriure va trobar un propòsit que consistia a relatar les històries de personatges marginats i desvalguts, que no tindrien l'oportunitat d'explicar-se amb la seva pròpia veu. ♦♦

LA BRUIXA LOIS
ELIZABETH GASKELL
ANGLE EDITORIAL
INTRODUCCIÓ I TRADUCCIÓ DE PERE GUIXÀ
208 PÀG. / 14 €

L'ESCUMA DE LES LLETRES

LLUÍS A. BAULENAS

Lemaitre, reinventor

Bromera ha publicat Pierre Lemaitre, un dels fenòmens literaris a França dels últims anys, sobretot pel que fa a la novel·la de gènere policíac. Es va inventar un inspector de policia nan, l'inspector Verhoeven, que va protagonitzar la sèrie tancada de quatre lliuraments sobre quatre casos criminals. Tot plegat amb un desplegament espectacular de facultats narratives per al gènere. Ara publica *Tres dies i una vida* (traduït per Albert Pejó) i ens ensenya que, en la línia marcada per Truman Capote i *A sang freda*, encara es poden obrir camins nous en la novel·la de gènere. Tot està inventat, però Capote ens va demostrar que la narrativa de no-ficció, tal com en va dir, oferia un camí intermediari igualment interessant. La novel·la de Capote està basada en fets reals i la de Lemaitre no. Però a la pràctica és el mateix perquè la història que explica s'hauria pogut treure directament de la secció de successos de qualsevol diari francès. Capote fa una reconstrucció d'uns fets esdevinguts de manera relatiu contemporània a ell, Lemaitre ens els narra des d'una perspectiva de més de deu anys. Però la idea és la mateixa: l'autor ens trasllada a un poblet francès, tancat, amb les seves misèries, on es produeix una mort.

Nens assassins

Sabem des del principi qui és l'assassí. També les causes de la mort. La tensió no va per aquí, doncs. La resta del llibre és una proposta una mica arriscada de l'autor amb el lector: ¿aguantarà l'assassí la tensió provocada per l'acció comesa? Des de *Crim i càstig* que les tensions internes dels assassins, diguem-ne, "no professionals", circumstancials, tenen el seu lloc a la literatura. Cada vegada que un novel·lista ens ho proposa hem de fer atenció al nou espai, al nou temps, al nou assassí, i veure què ens ofereix com a novetat. A *Tres dies i una vida*, la principal és que l'assassí és un nen (no descobrim res), cosa que permet a l'autor endinsar-se per uns camins més dramàtics i psicològics però menys salvatges que en anteriors ocasions. Es difícil ficar-se al cap d'un nen que ha matat. I Pierre Lemaitre se'n surt prou bé. ♦♦

L'APARADOR

ARA

FICCIÓ

Pinotxo
CARLO COLLODI
Combel

Cada cop que diu una mentida a Pinotxo li creix una mica el nas. El gran objectiu del títol d'en Geppetto és convertir-se en nen: per això s'embarcarà en tota classe d'aventures. El clàssic de 1883 de Collodi ha estat traduït altra vegada per Anna Casassas, últim premi Trajectòria.

NO-FICCIÓ

De rodillas, Monzón!
EL GRAN WYOMING
Planeta

Nascut el 1955 al barri madrileny de la Prosperidad, José Miguel Monzón -conegut com el Gran Wyoming- reconstrueix el món on va créixer "assilvestradament" durant la dècada dels 50 i dels 60. Parlant des del jo descriu l'Espanya de la "llarga recta final del franquisme".

INFANTIL

El banc blau
ALBERT ASENSIO
Babulinka Books

Aquesta és la bonica història d'un banc de color blau situat enmig d'un parc i de tots els que hi entren en contacte: des dels coloms que l'embruten, els rodanons que hi passen una estona fins a les nenes que un dia es van dir "que s'estimaven i ho van cridar als quatre vents, perquè ja no era cap secret".